

ingediend op **1727** (2022-2023) – Nr. 2
20 juni 2023(2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding
uitgebracht door Koen Daniëls

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door viceminister-president Hilde Crevits

Vlaamse gezondheidsdoelstelling
Gezond leven 2017-2025.
Herziening van het strategisch plan
'De Vlaming leeft gezonder in 2025'

Documenten in het dossier:

1727 (2022-2023) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

verzendcode: WEL

**Vlaams
Parlement**

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding:

Voorzitter: Stefaan Sintobin.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Veerle Geerinckx, Elke Sleurs, Tine van der Vloet, Katja Verheyen;

Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters;

Maike De Rudder, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Maurits Vande Reyde;

Ann De Martelaer, Jeremie Vaneeckhout;

Freya Van den Bossche.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Vera Jans, Kurt Vanryckeghem;

Gweny De Vroe, Emmily Talpe;

Johan Danen, Celia Groothedde;

Conner Rousseau.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

1.	Toelichting door Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	4
2.	Bespreking	5
3.	Stemming	8

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding besprak op dinsdag 13 juni 2023 de nota van de Vlaamse Regering Vlaamse gezondheidsdoelstelling Gezond leven 2017-2025. Herziening van het strategisch plan 'De Vlaming leeft gezonder in 2025'.

Artikel 18, §2, van het Preventiedecreet van 21 november 2003 bepaalt dat de door de Vlaamse Regering aanvaarde voorstellen van nieuwe of te herziene Vlaamse gezondheidsdoelstellingen ter goedkeuring worden voorgelegd aan het Vlaams Parlement. Na afloop van de bespreking keurde de commissie de nieuwe gezondheidsdoelstellingen goed.

1. Toelichting door Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Het Preventiedecreet van 21 november 2003 heeft het mogelijk gemaakt om Vlaamse gezondheidsdoelstellingen te formuleren, zo vangt minister *Hilde Crevits* aan. Tot 2015 waren er twee aparte Vlaamse gezondheidsdoelstellingen: voeding en bewegen, en tabak, alcohol en drugs. In 2016 is op basis van de gezondheidsconferentie Preventie een strategisch plan opgesteld, met daarin een nieuwe overkoepelende gezondheidsdoelstelling, de preventiestrategieën om die doelstelling te realiseren en het budgettaire kader, met nadruk op de thema's uit de eerdere gezondheidsdoelstellingen en een streven naar meer gezondheidsgelijkheid.

Onder de noemer 'Health in all Policies' is in 2016 ook voor een nieuwe aanpak gekozen: het preventiebeleid is sterk gericht op belangrijke levensdomeinen zoals gezin, onderwijs, werk, zorg, welzijn, buurt en lokale gemeenschap. De subdoelstellingen zijn geformuleerd op het niveau van die levensdomeinen of settings. De subdoelstellingen werden in januari 2018 goedgekeurd door het Vlaams Parlement en de tussentijdse evaluatie is ondertussen afgerond (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1268/1-2). De resultaten zijn te consulteren op de website van het Departement Zorg.

De gezondheidsdoelstelling wordt verbreed met drie thema's omdat de samenleving constant in evolutie is: preventieve mondgezondheid, geestelijke gezondheidsbevordering en val- en fractuurpreventie bij ouderen. De herziening van het strategisch plan is het resultaat van een breed participatief traject en werd in april 2022 voorgelegd aan het werkveld. De feedback die daaruit volgde, is verwerkt.

De minister haalt een voorbeeld aan dat de aanpak van het thema val- en fractuurpreventie verduidelijkt. De bekende actie 'Procesbegeleiding in woonzorgcentra', waarbij opgeleide coaches een woonzorgcentrum ondersteunen in het opstarten van een structureel ingebed preventiebeleid, is opgenomen in het levensdomein 'zorg en welzijn'. Daarvoor zijn een aantal procesindicatoren geformuleerd: het aantal opgestarte woonzorgcentra per provincie en het aantal woonzorgcentra dat de procesbegeleiding volledig heeft afgerond. De aantallen zijn terug te vinden in de jaarrapporten van het Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen. De belangrijkste gezondheidsindicator in de actie is het aantal bewoners met valincidenten in maart of september. Die informatie is beschikbaar via het Vlaams Instituut voor Kwaliteit van Zorg.

In januari 2023 bracht de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) advies uit waarin hij zijn waardering uitsprak voor het participatief proces en de specifieke acties voor kwetsbare groepen. Een aantal opmerkingen gingen evenwel verder dan het dossier van de uitbreiding van de gezondheidsdoelstelling. Met het preventief gezondheidsbeleid blijft de Vlaamse Regering inzetten op beter en meer meten, het creëren van impact en aandacht voor het proportioneel universalisme. De minister is dat principe genegen omdat het voortvloeit uit het rechtvaardigheidsprincipe: het beleid is er voor iedereen maar het aanbod hangt af van

de ondersteuningsnoden bij de doelgroep. Op 12 mei 2023 is de herziening door de Vlaamse Regering goedgekeurd. De minister hoopt dat ook de commissieleden de herziening kunnen steunen.

2. Bespreking

Freya Saeys vindt het goed dat de drie vermelde thema's werden toegevoegd. Ze keurt goed dat er aandacht is om preventief te werken aan de geestelijke gezondheid van jongeren. Tot nu toe werd er vooral curatief gewerkt, maar de toevloed van jongeren die nood hebben aan geestelijke gezondheidszorg is enorm. Corona heeft daar een rol in gespeeld, maar kan niet de enige verklaring zijn voor de enorme toevloed.

Er wordt een reeks acties aangekondigd. Die acties moeten goed gevolgd worden en er moet gekeken worden naar de effectiviteit ervan. Wordt de effectiviteit van elke afzonderlijke actie gemeten of van de combinatie van acties?

Freya Saeys juicht de preventieve acties toe rond geestelijke gezondheidszorg in het onderwijs. Open Vld is daar altijd al een pleitbezorger van geweest want daar bereikt men jongeren goed. Mensen uit het onderwijsveld vragen evenwel of leerkrachten klaar zijn om die rol op te nemen. Er is sprake van lespakketten, maar er zijn scholen die werken met kleine, korte oefeningen die vaak herhaald worden om kinderen tot rust te laten komen. De vraag is wat het beste is: lespakketten om één keer per jaar te werken rond dat thema of korte oefeningen die meermaals per week worden herhaald. Het is al meermaals aangetoond dat frequentie belangrijk is.

Bij ouderen wordt er gefocust op twee belangrijke uitdagingen: val- en fractuurpreventie en preventieve mondzorg. *Freya Saeys* is tevreden dat er bij val- en fractuurpreventie ook aandacht gaat naar de grote groep thuiswonende ouderen. De thuissituatie screenen op valrisico is geen overbodige luxe. De vraag rijst evenwel of het werk van de instructeurs al niet gedaan wordt door bijvoorbeeld kinesisten. *Freya Saeys* wil weten of er overleg geweest is met kinesisten. Het zou een goede aanvulling kunnen zijn op hun werk want steeds minder kinesisten gaan aan huis. *Freya Saeys* vraagt hoeveel instructeurs zullen worden opgeleid en hoe ze de ouderen zullen detecteren.

Bij preventieve mondzorg ligt de focus op de woonzorgcentra. *Freya Saeys* vraagt of dat niet moet worden uitgebreid met andere residentiële settings. Ze treedt bij dat ook jongeren bewust moeten worden gemaakt van het belang van gezonde tanden, maar ze gelooft dat ook de ouders gesensibiliseerd moeten worden. Basis tandzorg is in België gratis voor iedereen onder 18 jaar. Daar ziet men echter een mattheuseffect. Niet alle kinderen gaan naar de tandarts, en geconventioneerde tandartsen zijn moeilijker te vinden. *Freya Saeys* vraagt hoe men naast de kinderen ook de ouders zal betrekken bij de sensibilisering. Het lid vraagt ten slotte hoeveel bijkomende middelen uitgetrokken worden voor de realisatie van die drie grote gezondheidsdoelstellingen.

Koen Daniëls vindt het positief dat de Vlaming gezonder zal leven in 2025. De drie nieuwe componenten zijn een goede zaak. Hij vindt het belangrijk om, bij alles wat extra wordt gedaan, het overzicht te bewaren. Als alles belangrijk is, is niets nog echt belangrijk. Het is niet omdat ergens op verschillende manieren aan gewerkt wordt dat het daarom ook impact heeft. Daarom doet hij een oproep aan de minister om alle initiatieven nauwgezet te evalueren. Het komt erop aan om niet enkel de zoveelste affiche, app of website voor te stellen maar om ook te kijken wat ermee bereikt wordt. Net als de Vlaamse Raad WVG merkt hij op dat het plan voor de verschillende onderdelen geen apart budget bevat. Dat zou duidelijk maken hoeveel middelen per doelstelling ingezet worden.

Valpreventie is een goede zaak. Een heupbreuk heeft bij ouderen immers een dermate grote impact op hun leven dat ze niet meer verder kunnen. Vaak gaat het over eenvoudige zaken zoals tapijten, handvaten of een antislipmat. Die zaken zou men op een gecoördineerde manier moeten aanpakken. Ook als bekendgemaakt wordt dat die zaken bestaan, dan moet nog altijd de stap gezet worden. Hij wijst erop dat voor mensen met een beperking de stap wel gezet wordt om hun huis aan te passen. Uit preventieve overwegingen zou dat ook gedaan moeten worden om valpartijen te voorkomen. Daar moet nog sensibiliserend aan gewerkt worden. Af rondend benadrukt Koen Daniëls dat het overzicht moet worden bewaard, en dat men niet alles tegelijk en door elkaar moet doen. Hij zou graag coördinatie zien.

Elke Sleurs wijst op het toenemende belang van de mondzorg. Ze heeft vragen over zaken waarover overleg gepleegd zou worden met het federale niveau: drempels voor het jaarlijkse preventieve tandartsbezoek, wachttijd, kostprijs, bredere inzet van mondhygiënist en meer synergieën tussen Vlaamse en federale initiatieven. Ze wil weten of de minister sinds het najaar van 2022 de kans gekregen heeft om het belang daarvan te ondersteunen op een interkabinettenwerkgroep (IKW) nu het thema toegevoegd is aan dit actieplan. Daarvoor moet het overleg met het federale niveau ook duidelijk in gang gezet worden.

Maike De Rudder stelt dat haar fractie positief staat tegenover de herziening van het document. Het is een dynamisch document, dat inspeelt op maatschappelijke noden. Ze is tevreden dat er drie belangrijke thema's toegevoegd zijn. Wat de val- en fractuurpreventie betreft, is er een oproep aan de woonzorgcentra om een aanvraag voor procesbegeleiding te doen. Daarbij gaan procesbegeleiders op de werkvloer om het personeel op te leiden en tips te geven. Het project loopt tot 31 december 2028. De cijfers over hoeveel woonzorgcentra daarvoor al ingeschreven zijn, kan men online vinden. Maike De Rudder vraagt of de eerste begeleidingen geëvalueerd zijn zodat andere woonzorgcentra overtuigd kunnen worden om zich in te schrijven voor de oproep, die interessant kan zijn voor het personeel dat vragen heeft over dat thema.

Ook mondzorg vraagt aandacht. Men zou op jonge leeftijd al aan mondhygiëne moeten werken. Dat thema wordt vanaf 2023 opgenomen in de driejaarlijkse bevraging van het Vlaams Instituut Gezond Leven. Op het lokale niveau is er bezorgdheid omdat kwetsbare groepen niet altijd bereikt worden met dat thema. Maike De Rudder vraagt hoe men meer aandacht kan besteden aan de mondzorg van kwetsbare groepen.

Maike De Rudder haalt aan dat er een evaluatie is van het strategisch plan. Ze vraagt op welke manier er zal worden verdergegaan. Komt er in 2024 opnieuw een evaluatie van de indicatoren die nu vastgelegd worden? Ze wil weten wanneer dat verder geëvalueerd zal worden.

Er worden op het lokale niveau vaak veel acties gevoerd rond strategische gezondheidsdoelstellingen. De spreker wijst erop dat lokale besturen niet altijd het warm water weer moeten uitvinden want in het actieplan staan veel acties die al op het terrein georganiseerd worden. Ze raadt aan om terug te koppelen naar de lokale besturen zodat zij informatie hebben en werk kunnen maken van een gezond beleid.

Suzy Wouters meent dat preventie en inzetten op gezondheidsdoelstellingen cruciaal zijn. Dit strategisch plan is van onschatbare waarde en moet tussentijds worden geëvalueerd omdat de noden voortdurend evolueren. Uit de evaluatie bleek bijvoorbeeld dat er werk kan worden gemaakt van betere afstemming met het federale niveau maar ook tussen de verschillende administraties. Ze vraagt of de afstemming beter kan worden georganiseerd en welke initiatieven ervoor genomen zullen worden.

De toevoeging van de drie nieuwe thema's biedt een absolute meerwaarde, en de acties die daarvoor ondernomen worden, moedigt ze vanuit haar fractie aan. Ook de bekendmaking van die acties is belangrijk. Vandaag zijn er al veel websites over gezondheid, waardoor mensen soms door de bomen het bos niet meer zien. Ook voor mensen in het werkveld, zoals leerkrachten, moet het duidelijk zijn waar ze terecht kunnen met hun vragen.

Naast de bekendmaking is er ook de timing van de acties, die gepland zijn voor 2025, wat niet lang meer is. Het Vlaams Belang hoopt dat de acties tijdig kunnen worden uitgevoerd. Verder zijn er ook nog indicatoren die in 2023 opnieuw gemeten moeten worden. Suzy Wouters vraagt of de meting ervan op schema zit. Na de meting moeten immers nog beleidsconclusies en initiatieven volgen.

Het Vlaams Belang vindt het voeren van een preventief gezondheidsbeleid onontbeerlijk. Een structureel en samenhangend beleid moet daarbij het uitgangspunt zijn. Helaas staat de versnippering van bevoegdheden dat in de weg maar omdat acties ondernomen moeten worden, moedigt Suzy Wouters de herziening aan. De Vlaams Belangfractie keurt ze dan ook goed.

Jeremie Vaneeckhout zegt dat Groen veel belang hecht aan preventief gezondheidsbeleid en de meerwaarde ervan. Hij gelooft dat als deze nota goed uitgevoerd wordt, ze geld zal opleveren, niet alleen voor het individu, maar ook voor de samenleving in terugverdieneffecten en door kosten te vermijden die anders later in het leven volgen. Daarom is Groen een groot voorstander om ermee verder aan de slag te gaan.

De spreker wijst erop dat zijn partij nog een aantal vragen en bezorgdheden heeft, waarvan de eerste een algemene en procedurele is. Hij weet dat het Preventiedecreet van 21 november 2003 een stemming vergt, maar hij vraagt zich af wat de stemming over deze nota inhoudt. Hij wil daarover meer informatie krijgen van de juridische dienst van het Vlaams Parlement. Het is immers geen gebruikelijke stemming over bijvoorbeeld een ontwerp van decreet. Zou hij een gezondheidsdoelstelling kunnen amenderen? Er was allicht een gegronde reden om gezondheidsdoelstelling ter goedkeuring voor te leggen, maar is het haalbaar om decretaal te bepalen wat de doelstelling van de stemming moet zijn?

Verder is hij positief over het ambitieuze preventiebeleid, de nieuwe en betere metingen en de toevoeging van drie nieuwe thema's, maar heeft hij toch een aantal fundamentele bezorgdheden. De eerste gaat over de methodiek, waarbij er geen impactmeting van concrete acties komt. Hij zou het goed vinden mocht dat worden opgenomen. Ten tweede mist hij de doelstellingen van de procesindicatoren en de gezondheidsindicatoren die duidelijk de evolutie in cijfers aangeven. Hij is van mening dat het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering zich met de stemming niet verbinden tot een eindresultaat voor het plan. Een derde en laatste bekommernis is dat hij geen grote begrotingswijziging gezien heeft die extra inspanningen financieel onderbouwt. Hij vraagt of tot september 2023 gewacht wordt op een financiële enveloppe om het plan te onderbouwen. Zo niet wordt het meer doen met dezelfde middelen, wat de preventiesector ondoenbaar acht. Zonder extra middelen wordt het plan een lege doos, en daarom zal Groen zich bij de stemming onthouden.

Minister *Hilde Crevits* zegt dat toenmalig minister Mieke Vogels besliste om gezondheidsdoelstellingen ter goedkeuring voor te leggen aan het Vlaams Parlement. Van haar mag de procedure op een andere manier georganiseerd worden.

Procesindicatoren worden altijd deels afzonderlijk gemeten. Gezondheidsindicatoren zijn moeilijker aan één factor toe te schrijven en worden gecombineerd gemeten.

Onderwijs was betrokken bij de herziening. De partnerorganisatie werkt op basis van het 'train the trainer'-principe, waardoor het globaal meegenomen wordt. De ondersteuning van leerkrachten wordt verzorgd door onder andere De Sleutel.

De koepelorganisatie van de kinesisten is betrokken bij het beleid voor val- en fractuurpreventie. Er zijn ook multifactoriële richtlijnen waarin een onderdeel voor kinesisten is opgenomen.

Bij mondzorg worden ook ouders betrokken. Het project 'Ieders mond gezond' is daar een voorbeeld van. Dat project zet sterk in op kwetsbare personen.

De sensibilisering is gericht op alle doelgroepen. Door de drie nieuwe punten is de focus ook breder.

Preventie is niet eenvoudig. Het causaal verband tussen actie en impact is niet altijd gemakkelijk te meten, zeker niet aan de hand van één actie. Dat is ook de reden waarom diverse acties samen worden uitgevoerd.

De antislipmatjes zijn opgenomen in de richtlijn over valpreventie bij ouderen. Dat is een belangrijke opdracht voor het Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen.

De opmerking van Elke Sleurs is besproken op de IKW, maar daar zijn nog geen concrete acties rond uitgevoerd. Dat aspect zit vooral bij het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering. Er is een federale subsidie voor wijkgezondheidscentra, waar mondhygiënist sterk worden ingezet. Het aantal kandidaat-tandartsen is ook opgetrokken, waardoor er op termijn meer tandartsen zullen zijn.

In de procesbegeleiding is de evaluatie opgenomen. De partnerorganisaties zijn er ook mee bezig, maar de minister kan er nog geen uitspraken over doen.

De minister is tot slot bijzonder tevreden dat geestelijke gezondheid als een kern-issue is opgenomen. Het is belangrijk om daar hard op te focussen, al is er nog werk aan de winkel.

3. Stemming

De herziene gezondheidsdoelstelling 'De Vlaming leeft gezonder in 2025' wordt met 10 stemmen bij 1 onthouding aangenomen.

Stefaan SINTOBIN,
voorzitter

Koen DANIËLS,
verslaggever